

10. Ceny

Česká republika

Index spotřebitelských cen – je počítán na základě zjištěných cen zboží a služeb za vybrané zpravodajské jednotky pomocí Laspeyresova vzorce. Vývoj spotřebitelských cen (životních nákladů) se sleduje na spotřebních koších souboru vybraných druhů zboží a služeb placených obyvatelstvem. Indexy spotřebitelských cen jsou uvedeny v rozsahu 12 oddílů klasifikace konečné spotřeby domácností CZ-COICOP (Classification of individual Consumption by Purpose).

V letech 2010–2011 proběhla komplexní revize váhového systému. Váhy od roku 2012 byly stanoveny na základě výdajů domácností ze statistiky národních účtů v roce 2010. Váhy pro detailní cenové reprezentanty byly vypočteny dle údajů ze statistiky rodinných účtů v roce 2010. Od ledna roku 2014 jsou publikované cenové indexy vypočteny podle nových revidovaných indexních schémat. Váhy jsou zaktualizovány na základě výdajů domácností statistiky národních účtů v roce 2012. Pro detailní cenové reprezentanty je zachována struktura statistiky rodinných účtů z roku 2010. U cenových indexů došlo ke změně ceny základního období z prosince 2011 na prosinec 2013. Z tohoto nového základu vypočtené indexy jsou na všech úrovních spotřebního koše řetězeny k základu rok 2005 = 100.

Sasko

Statistika spotřebitelských cen (*Verbraucherpreisstatistik*) představuje důležitou primární statistiku. Každý měsíc se provádí evidence 45 000 cen jednotlivého zboží v Sasku na základě celostátně definovaného spotřebního koše, a to prostřednictvím přímého kontaktu se zpravodajskými jednotkami, písemného nebo telefonického kontaktu s těmi, kteří informace poskytují, nebo prostřednictvím internetové výpočetní centrály. Dále existuje celá řada položek, jejichž ceny centrálně sleduje Spolkový statistický úřad. Do této kategorie spadají výrobky, které podléhají jednotné německé tvorbě ceny a jejichž cena se proto regionálně neliší. Náleží sem například železniční tarify, ceny poštovních služeb, tabákového zboží nebo telekomunikačních služeb.

Zhruba 80 % cen sledovaných v Sasku zaznamenávají školení pracovníci, kteří ceny evidují během tří týdnů ve 20 zpravodajských obcích.

Zpravodajské jednotky navštěvují osobně. Jednotky jsou vybírány v daných obcích tak, aby reprezentovaly různé formy obchodů.

Spotřební koš a váhový systém (*Warenkorb und Wägungsschema*)

Základem pro stanovení indexu spotřebitelských cen je spotřební koš obsahující zhruba 600 druhů zboží, takzvané reprezentativní výrobky a služby. Výběr se provádí

s ohledem na spotřební zvyklosti domácností a jeho aktuálnost se turnusově kontroluje každých pět let. Při aktualizaci spotřebního koše není potřeba zapracovávat krátkodobé změny spotřebního chování, je však nutné zohlednit změny dlouhodobé. Při sledování cen se do zorného pole dostávají také výrobní novinky a technické inovace.

Spotřebitelský význam jednotlivých položek spotřebního koše se určuje pomocí váhového systému při výpočtu indexu. Zde uvažujeme podíl daných položek na celkových spotřebních výdajích domácností v uvedeném roce. Základem pro definování váhového podílu jsou výsledky namátkových kontrol příjmů a spotřeby, roční statistika běžných ekonomických rozpočtů i jiné úřední i neúřední zdroje dat. Takto stanovené podíly významnosti umožňují, aby se změny cen zboží a služeb, jež se nachází ve spotřebním koši, podílely na vypracovávání spotřebitelského indexu s různou intenzitou.

Index spotřebitelských cen (*Verbraucherpreisindex*) se vypočítává podle Laspeyresova vzorce, což znamená, že váhové podíly jednotlivých položek spotřebního koše zůstávají konstantní až do následující aktualizace základu (zpravidla jednou za pět let). Tímto způsobem je možné sledovat vývoj cen ve sledovaném období v porovnání se základním obdobím (za předpokladu, že chování spotřebitelů zůstává stejné).

Index spotřebitelských cen zachycuje průměrný vývoj cen všeho zboží a služeb, jež jsou kupovány domácnostmi za konzumními účely. Udává, v jaké míře se zdražilo či zlevnilo zboží každodenní spotřeby (např. potraviny, kosmetika, oblečení), spotřební zboží (domácí spotřebiče) a služby (např. pojištění, návštěva divadla, opravy). Při výpočtu se zohledňují také výdaje za nájemné.

Polsko

Informace o maloobchodních cenách jsou výsledkem zjišťování cen prováděného v rámci:

- spotřebního zboží a služeb,
- nespotebního zboží a služeb nabývaných obyvatelstvem pro výrobní a investiční účely, související zejména se zemědělstvím.

Průzkum je realizován na základě seznamu reprezentantů vytypovaný metodou cílového výběru. Zaznamenávání cen zboží a služeb je prováděno tazateli statistických úřadů na prodejních místech vybraných pro zjišťování na území jednotlivých oblastí zjišťování cen (209 v roce 2013). Jak oblasti zjišťování cen (tj. prodejní místa), tak i seznam reprezentantů zboží a služeb byly vybrány s ohledem na změny ve spotřebitelském modelu. Oblastí může být město, část velkého města, obec nebo

čtvrt. Rozdělení na oblasti zjišťování cen bylo stanoveno Hlavním statistickým úřadem (GUS) ve spolupráci se statistickými úřady. Volba míst pro zaznamenání byla ponechána na rozhodnutí tazatele a statistického úřadu. Prodejní místa vytypovaná pro průzkum cen musí odrážet různorodost obchodní sítě na území oblasti zjišťování cen. Doporučuje se zaznamenávání cen na stejných prodejních místech po dobu minimálně 1 roku. Seznam reprezentantů zboží a služeb je vymezen centrálně, je stálý po celý rok a platí pro všechny oblasti zjišťování cen. Z pohledu charakteru popisu seznam obsahuje dva druhy reprezentantů:

- produkty popsané velmi přesně, s uvedením konkrétních parametrů přesně vymezujících jejich vlastnosti,
- produkty představující úzké skupiny sortimentu, reprezentující např. oblečení, prádlo, obuv atd., které jsou na trh dodávány v malých sériích. V rámci této skupiny o výběru konkrétního reprezentanta zboží a služby rozhoduje tazatel.

Zjišťování zahrnuje cca 1,7 tis. reprezentantů spotřebního i nespotebního zboží a služeb.

Zdrojem informací o maloobchodních cenách zboží a služeb jsou:

- záznamy cen prováděné tazateli,
- ceníky, nařízení a rozhodnutí v rámci jednotných cen platných na území celého státu nebo jeho části, vydávaná orgány státní správy a orgány územní samosprávy a také podnikatelskými subjekty,
- zaznamenané ceny zboží a služeb kupovaných přes internet.

Ceny zboží a služeb jsou zaznamenávány jednou měsíčně s výjimkou cen ovoce a zeleniny, které byly zaznamenávány dvakrát do měsíce. V případě jednotných cen a tarifů jsou průměrné měsíční maloobchodní ceny vypočítávány jako aritmetický průměr pro počet dnů platnosti jednotlivých cenových hladin. Každý měsíc bylo zaregistrováno kolem 260 tis. jednotkových údajů týkajících se úrovní cen za zboží a služby. Na základě sběru záznamů a také informací o jednotných cenách jsou vypočítávány průměrné měsíční ceny všech reprezentantů jako aritmetický průměr se zohledněním počtu zaznamenání.

Spotřební zboží (*Towary konsumpcyjne*) – zboží sloužící k uspokojování potřeb zákazníků v oblasti potravin a jiných životních potřeb v široce chápaném rozsahu.

Ke spotřebnímu zboží patří:

- potraviny a nealkoholické nápoje;
- alkoholické nápoje a tabákové výrobky;
- nepotravinové zboží.

Tento pojem má smluvní charakter – v závislosti na funkci, jakou splňuje dané zboží, se může jednat o zboží spotřební nebo nespotební.

Index cen spotřebního zboží a služeb (*Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych*)

– je vypočítáván na základě výsledků:

- sledování cen spotřebního zboží a služeb na maloobchodním trhu,
- sledování rozpočtů domácností, dodávajících údaje o průměrných výdajích za spotřební zboží a služby; tyto údaje jsou využívány pro zpracování systému vah.

Při výpočtu indexu cen spotřebního zboží a služeb je aplikována Klasifikace individuální spotřeby podle účelu, přizpůsobená pro potřeby harmonizovaných indexů spotřebitelských cen (COICOP/HICP). Index cen reprezentanta v oblasti zjišťování cen vyplývá z poměru jeho průměrné měsíční ceny k průměrné roční ceně z předchozího roku. Celopolský index cen reprezentanta zahrnutého pro zaznamenání je vypočítáván jako geometrický průměr indexů cen ze všech oblastí. Na základě indexů cen reprezentantů zahrnutých do zjišťování cen v dané skupině, s použitím geometrického průměru, jsou zpracovány indexy cen skupin spotřebitelského zboží a služeb na nejnižším stupni agregace systému vah. Ty jsou následně využívány, s použitím systému vah, k výpočtu indexů vyšších stupňů agregace, až k indexu cen spotřebního zboží a služeb celkem. Index cen je vypočítáván podle vzorce Laspeyres, s použitím vah z roku předcházejícího sledovanému roku.

	CZ	DE	PL
Periodicita	měsíční	měsíční	měsíční
Údaje dostupné do úrovně	Česká republika (NUTS 1)	Sasko (NUTS 1)	vojvodství (NUTS 2, NTS 2)